

Borsos Miklós Szent-Györgyi-érme

Nobel-díjas nagy orvostudósunk portréját nyilván illetékesebbek fogják megrajzolni, tudománytörténeti jelentőségét és közéleti szerepvállalásait méltatni, nemkülönben.

E sorok írója viszont azon szerencésék közé tartozik, akik „dokumentálhatóan” kapcsolatba kerültek az ő kivételes személyiségével. Holdudvarának hatását közelről érezhettem, pl. 1976-ban a XXV. Nemzetközi Orvostörténeti Kongresszus alkalmából, amikor a neves rendezvénynek a kanadai Québec egyetemi campusa adott helyet, s miután Montréalban Selye professzort is meglátogattam, átrándultam az Egyesült Államokba, keresni kint élő óriásainkat. Bár levelezési kapcsolatunk korábbi és később sem szakadt meg, mégis egyéniségének varázsa hitelesített minden gesztust. Megnyilvánulásaiban megéjtően szerény tudott lenni. Pl.: mikor egyik levelemben azt írtam: „minden sorát az Illyés Gyuláéval, Weöres Sándoréval, a Barcsay Jenőével és Borsos Miklóseával őrzöm együtt”, válaszul megtiszteltetésnek tartotta „ilyen hazai kiválóságok közé tartozni”, a felsoroltakból pedig egyiket sem kellett külön bemutatnom.

Hazajövetelem után megkértem Borsos Miklóst, készítsen a hazánkban (különösen a tévészereplése után) oly népszerű orvosprofesszorról egy plakettet. A nagy művész kezdetben ózdkodott, szerencsére később mégis vésőt fogott és kívánságomra a Pápai Páriz portréja után remekbe formálta a Szent-Györgyi Albertét is. Íme a levél, melyben a műről tudósít:

Elkészítettem a Szentgyörgyi-érmet. Jó, hogy küldted a második fotót, mert az elsőt (profil) már megcsinálta egy, nem tudom az amerikai, vagy Franciaországban élő kollega. A FIDEM vitrinjében láttam, méghozzá szép az érem. Ez a szembenéző arc viszont olyan drámai, mint egy legörgetett szikla. Repedések, ráncok szövevényes hieroglifájából tekint ránk egy élő emberi arc. Ez jó példa arra a mondásomra, hogy szép-szép az absztrakció adta szabadság, de nincs izgalmasabb tünemény, mint egy emberi arc. Már az ezer és ezer arc, amit én ábrázoltam eddig! Akár előről kezdhetném. Nincs vége, nincs ismétlődés. Az érem csak őszkor látható, most viszem az öntőhöz. Addig is annyit, hogy ép ellenkezője a Pápai Páriz-nak. P. P. nagy méretű és tekintélyes tudós köntöse festőien szolgálja a szép fejet. Szentgyörgyi kis méretű, és a fej betölti a teret és ettől monumentális. Tegnap hozta el a Soproni Tanácselnök helyettes a Soproni Érem Biennale díját. Egy szép Ferenczy B. pro arte 1946. éremmel együtt. Ma utazom Pestre, mert tegnap jött levélben hív a Kult Minisztérium, hogy hétfő d. u. 3. kor lesz a köztéri 1976-os nivódíj átadása. Ügylátszik mégis többet érnek a művek, a legkisebbtől a nagy méretig, mint a tervezett reklám. Köszönöm a képeket, mellékelten küldöm, bizonyosan szükséged van rá.

baráti üdvözlettel ölel

Tihany, 1977 szept. 19.

Miklós

A levélbeli vázlatok plasztikusan illusztrálják a szobrász-író szép szövegét, Szent-Györgyi plakettjén a „sziklásan barázdált arc” fölötti agy-koponya kivételes kisugárzását.

Az első példányt természetesen a Nobel-díjas tudósnak kültém, aki elégedettséggel nyugtázta a művészi teljesítményt.

Borsos Miklós episztolájához aligha szükségeltetik külön magyarázat, kis-plasztikai fémfedezet nélkül is nyomdába kívánkozna.

SZÁLLÁSI ÁRPÁD